J.U. CENTAR ZA DNEVNI BORAVAK DJECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU I ODRASLIH LICA SA INVALIDITETOM U PRIJESTONICI

Prijestonica Cetinje

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PLANA I PROGRAMA RADA ZA 2016. GODINU

JU CENTAR ZA DNEVNI BORAVAK DJECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU I ODRASLIH LICA SA INVALIDITETOM U PRIJESTONICI

CETINJE, februar 2017. godine

SADRŽAJ

I. *REALIZOVANE PROGRAMSKE AKTIVNOSTI*---------- 3

II. *REALIZACIJA KONCEPTA RADA CENTRA ZA DNEVNI BORAVAK I SPECIFIKACIJA PRUŽANIH USLUGA*---------- 4

III. *OSTVARENA PODRŠKA CENTRU ZA DNEVNI BORAVAK*---------- 9

IV. *STRUKTURA ZAPOSLENIH*---------- 11

V. *SARADNJA SA PORODICOM KORISNIKA*---------- 14

VI. *SARADNJA SA INSTITUCIJAMA*---------- 15

I REALIZOVANE PROGRAMSKE AKTIVNOSTI

Tokom 2016. godine realizovane su brojne programske aktivnosti usmjerene na unapređenje kvaliteta života djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom na lokalnom nivou, njihovih porodica, kao i senzibilisanje zajednice za razumijevanje i prihvatanje različitosti, a u smjeru stvaranja jednakih šansi za sve građane Prijestonice Cetinje.

U protekloj godini znatno su unaprijeđeni potencijali Ustanove i proširen opseg djelatnosti JU Centra za dnevni boravak u Prijestonici, u skladu sa Statutom na koji je Skupština Prijestonice dala saglasnost na sjednici održanoj dana 30.03.2016. godine.

Naime, krajem decembra 2015. godine Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Prijestonici Cetinje otpočeo je proces preregistracije Ustanove, kako bi se i odraslim licima sa invaliditetom usluge dnevnog centra učinile dostupnim. Na taj način, omogućen je boravak odraslih lica sa invaliditetom starijih od 27 godina, kojima do sada nije bila obezbijeđena institucionalna podrška navedenog ili sličnog tipa na nivou lokalne zajednice. Proces preregistracije imao je kao krajnji cilj stvaranje sveobuhvatnog servisa, koji će biti na raspolaganju djeci sa smetnjama u razvoju i licima sa invaliditetom, bez obzira na uzrast i stepen potrebne podrške, a sa ciljem razvoja institucionalne brige i podrške, unapređenja psihosocijalnih potencijala korisnika i njegovanja i pospješivanja inkluzivne kulture.

U skladu sa navedenim, u okvru Centra je oformljeno odjeljenje za djecu sa smetnjama u razvoju i odjeljenje za odrasla lica sa invaliditetom, prema raspoloživim kadrovskim i prostornim potencijalom Ustanove, a u okviru kojih se realizuju osmišljene i prilagođene programske aktivnosti.

Pored preregistracije Ustanove, u minuloj godini došlo je do bitnog poboljšanja uslova servisiranja usluga koje se ugledaju u:

- Prikupljenim sredstvima za nabavku specijalizovanog kombi vozila, s obzirom da je od osnivanja Centra za potrebe transporta upotrebljavano polovno kombi vozilo, koji nije bilo prilagođeno prevozu osoba sa invaliditetom;
- Regulisanju problema otpadnih voda priključivanjem na gradsku kanalizacionu mrežu,
- Ugradnjom dodatnih radijatorskih članaka na postojeći sistem za centralno zagrijavanje u sali za fizioterapiju i dijelu hodnika Centra.

U pogledu unapređenja stručnih i profesionionalnih kompetenci zaposlenih u prethodnoj godini realizavan je znatan broj edukacija za članove stručnog tima, prisustvovanje stručnim seminarima, a dio stručnog tima boravio je i u Sloveniji u sklopu studijske posjete Centru „Dolfke Boštjančić" iz Drage. U pitanju je ustanova socijalne i zdravstvene zaštite koja ima dugogodišnje iskustvo u radu sa osobama sa smetnjama i teškoćama u razvoju. Centar „Dolfke Boštjančić" pruža usluge njege, vaspitanja, obrazovanja i rehabilitacije djece, mladih i odraslih lica sa invaliditetom, a u

čijem se okviru primjenjuju različiti vidove terapije od kojih mnogi još uvijek nijesu zastupljeni u radu dnevnih centara u Crnoj Gori.

II REALIZACIJA KONCEPTA RADA CENTRA ZA DNEVNI BORAVAK I SPECIFIKACIJA PRUŽANIH USLUGA

Djelatnost JU Centra za dnevni boravak u Prijestonici je vršenje održavanja i podizanja nivoa sposobnosti djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom, stručni tretman, program i aktivnosti, podsticanje senzibilnijeg odnosa sredine prema potrebi za njihovim većim uključivanjem u zajednicu, kroz inkluzivne programe i aktivnosti u lokalnoj zajednici i pružanje podrške njihovim porodicama, a u cilju kvalitetnijeg funkcionisanja u društvu.

Iste su se u prethodnoj godini sprovodile kroz:

- dnevni boravak za djecu sa smetnjama u razvoju (redovni cjelodnevni, povremeni cjelodnevni i poludnevni),
- dnevni boravak za odrasla lica sa invaliditetom (redovni cjelodnevni, povremeni cjelodnevni i poludnevni),
- osmočasovnu njegu i medicinski nadzor, psiho-socijalnu i medicinsku rehabilitaciju (osnovni fizikalni tretman),
- individualni i grupni rad sa korisnicima na osnovu individualnog plana rada,
- vaspitno-obrazovni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život,
- radno-okupacionu tretman za odrasla lica sa invaliditetom,
- socijalizaciju (društveno-profesionalne aktivnosti, posjete, kulturno-zabavne i sportsko-rekreativne manifestacije, izlete i dr.),
- razvoj potencijala i osnaživanje korisnika
- besplatan prevoz od kuće do Centra i povratak kući,
- ishranu (dva obroka),
- održavanje njege i lične higijene,
- savjetodavni rad i edukaciju za roditelje,
- dodatna stručna pomoć djeci sa smetnjama u razvoju koja pohađaju vaspitno-obrazovne ustanove
- slobodne i dodatne aktivnosti i druge usluge u skladu sa Statutom i zakonom.

U ovoj godini usluge Centra za dnevni boravak u Prijestonici koristilo je 17 korisnika, podijeljenih u 4 korisničke grupe, koje su formirane prema uzrastu korisnika i stepenu potrebne podrške: dvije grupe za odrasla lica sa invaliditetom, i dvije grupe djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju, od kojih jednu grupu čine djeca kojoj je potrebna dodatna stručna pomoć i podrška, a koja pohađaju vaspitno-obrazovne ustanove.

Za svaku korisničku grupu načinjen je plan rada, shodno potrebama, mogućnostima sklonostima i afinitetima korisnika, a za svakog korisnika individualni plan rada. U okviru individualnog plana rada zastupljene su sljedeće oblasti:

1) podrška u ostvarivanju kontakata sa licima važnim za korisnika (porodični odnosi)
2) uslovi za školovanje i podrška djeci u učenju (razvoj govora i jezika, upoznavanje uže i šire sredine)
3) razvoj vještina samozaštite i pomoći (samoposluživanje)
4) razvoj komunikacionih i drugih vještina potrebnih za svakodnevni život u zajednici (kognitivne sposobnosti; socijalizacija; gruba motorika; fina motorika; senzorna stimulacija; problematično ponašanje; rad i okupacija)
5) podrška u razvoju samostalnosti u donošenju odluka i preuzimanju odgovornosti (formalno pravna zaštita; samozastupanje; starateljska zaštita)
6) relaksacija i rekreacija (muzičke, fizičke-sportske aktivnosti)

Individualni plan rada predstavlja pisani dokument koji na visoko individualizovan način odgovara na potrebe korisnika. U minuloj godini u izradi individualnog plana rada sa korisnikom učestvovao je Centar za socijalni rad, pružalac usluge, korisnik (prema mogućnostima), odnosno njegov zakonski zastupnik. Ponovni pregled vršio se u skladu sa rokovima iz individualnog plana rada sa korisnikom, jednom u šest mjeseci. Na osnovu rezultata ponovnog pregleda sačinjava se zaključak i izvještaj o korisniku na obrascima PU-IK i PU-ZPP, koji zajedno sa obrascem za individualni plan rada sa korisnikom (IPR) čini sastavni dio Pravilnika o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici, a na osnovu člana 60 stav 2 Zakona o dječjoj i socijalnoj zaštiti (Službeni list CG, br. 27/13 i 1/15), koje je donijelo Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore (dio koji se odnosi na pružaoce usluge dnevnog boravka).

Preostali način vođenja dokumentacije Centra za dnevni boravak u Prijestonici takođe je usklađen je sa gore navedenim Pravilnikom i uključuje evidenciju dnevnih događaja, evidenciju aktivnosti na osiguranju bezbjednosti i liste praćenja, koje sadrže informacije o načinu na koji je protekao radni dan, na koji su realizovani radni zadaci i postignuti ciljevi predviđeni individualnim planovima.

Rad sa korisnicima

U radu sa korisnicima uključeni su stručnjaci različitog profila, a program se realizuje kroz grupni i individualni oblik rada, kao i individualizirani oblik rada u okviru grupe.

Grupni i individualizirani oblik rada u okviru grupe realizuju nastavnik i socijalni radnik na starijim korisničkim grupama, a na mlađim vaspitač. U protekloj godini navedeno je uključivalo:

- Učešće u radu stručnog tima u toku timske procjene sposobnosti svakog korisnika ponaosob, planiranja, sprovođenja i evaluacije individualnih planova rada;
- Organizovanje elementarnog vaspitno-obrazovnog rada uz upotrebu odgovarajuće didaktike;
- Učešće u planiranju, organizaciji i realizaciji kreativnih radionica i/ili radno-okupacionih radionica uz primjenu različitih materijala, alata i tehnika, a u okviru vaspitnih grupa.

- Aktivno učešće u planiranju i realizaciji aktivnosti van prostorija Centra: posjete drugim ustanovama, izleti, šetnje i sl.;
- Saradnju sa roditeljima kao važan segment unapređivanja obostranog povjerenja i jačanja snaga roditelja, kroz direktne kontakte sa roditeljem ili informisanje uz posredništvo koordinatora tima;
- Aktivno učešće u davanju stručnih smjernica kolegama koji svojim radom daju doprinos radu Centra, a u vidu odrađivanja pripravničkog staža ili angažovanja putem Programa javnih radova.

Angažovanje psihoga uključivalo je individualni rad usmjeren na:

- Opservaciju ponašanja korisnika u adaptacionom periodu;
- Procjenu sposobnosti korisnika psihološkim mjernim instrumentima;
- Učešće u timskoj procjeni sposobnosti korisnika skalama procjene koje se u Ustanovi koriste kao osnova za individualno planiranje tretmana korisnika, kao i učešće u realizaciji i evaluaciji individualnih planova rada;
- Opservaciju, praćenje, analizu i prevazilaženje eventualnog problematičnog ponašanja korisnika;
- Stimulisanje opštih kognitivnih sposobnosti, mašte, kreativnosti, razvoja tolerancije na frustraciju, strpljenja, samopouzdanja i samopoštovanja;
- Saradnju sa roditeljima i učešće u radu stručnog tima.

Uloga fizioterapeuta u radu stručnog tima podrazumijevala je:

- Sprovođenje kineziterapijskog programa kroz individualni i grupni oblik rada (u odnosu na zdravstveno stanje korisnika);
- Saradnju sa fizijatrom u cilju određivanja fizkalnog tretmana (pregledi i kontrole);
- Pripremu korisnika za učešće na nacionalnim igrama Specijalne olimpijade;
- Saradnju sa roditeljima u cilju informisanja o primjenjenoj kineziterapiji, rezultatima i edukacije roditelja o vježbama i položajima koje treba primjenjivati kada korisnici ne borave u Centru;
- Učešće u radu stručnog tima u toku timske procjene sposobnosti korisnika, planiranja, sprovođenja i evaluacije individualnih planova rada.

Kada su u pitanju mlađe grupe korisnika u prethodnoj godini omogućena su još dva vida tretmanskog djelovanja: tretman senzorne integrativne disfunkcije i logopedski tretman.

U Centru za dnevni boravak u Prijestonici tretmane senzorne integracije u 2016. godini pružao je pedagog senzorne integracije. Pedagog najprije tokom intervjua sa roditeljem prikuplja neophodne informacije o djetetu, zatim vrši dijagnostiku potencijalnog poremećaja senzorne integracije putem različitih skrining testova i uvođenjem djeteta u senzornu sobu (prostor posebno opremljen i namijenjen za tretman ovog poremećaja) i na kraju planira i izvodi sam tretman.

U Centru su u pomenuti program uključena djeca sa disfunkcijama i teškoćama senzorne integracije, samoregulacije, poremećaja mišićnog tonusa, teškoćama u motorici, poremećaja motoričkog planiranja, poremećaja percepcije, ponašanja, poremećaja budnosti i otežanog igranja.

Poremećaj senzorne inegracije može se pojaviti kao samostalna teškoća ali i udruženo sa određenim stanjem, sindromom ili bolesti, npr:

- u slučajevima nedovoljne zrelosti nervnog sistema zbog prevremenog rođenja,
- kod djeca s teškoćama u motoričkom razvoju,
- kod cerebralne paralize,
- djece s autističnim spektrom,
- djece s oštećenjem vida,
- djece s poremećajem pažnje i hiperaktivnosti (ADHD),
- djece s teškoćama u jeziku i govoru, učenju,
- djece s oštećenjem sluha,
- djece s intelektualnim teškoćama i dr.

Kod ove djece često su prisutni i poremećaji koordinacije pokreta, zaostajanje u hodanju, poremećaj ravnoteže. Takođe se javljaju smetnje u razvoju sposobnosti govora ili jezika, problemi sa pažnjom i ponašanjem. Pri tome su djeca sa poremećajem SI često vrlo zbunjena, uznemirena ili razdražljiva.

Pored tretmana poremećaja senzorne integracije, značajnu ulogu u radu sa mlađim korisnicima Centra imao je i logoped. Logopedski tretman uključuje dijagnostiku i tretman djece sa smetnjama slušanja, glasa, govora i jezika. Primjena metoda, principa i postupaka logopedske dijagnostike ima za cilj utvrđivanje govorno-jezičkog statusa, kao i eventualno utvrđivanje poteškoća u čitanju i pisanju i odabiru adekvatnog tretmana. Logopedski treman koji se sprovodi u Centru je individualan, a u prethodnoj godini je uključivao:

- razvoj i usmeravanje auditivne percepcije i pažnje,
- bogaćenje rečnika,
- razvoj rečenice i rečeničnih struktura,
- razvoj sposobnosti auditivne percepcije i diskriminacije nosilaca gramatičkih kategorija (korekcija agramatizma),
- razvoj verbalne memorije,
- izazivanje glasova,
- korekcija izgovora glasova,
- razvoj sposobnosti diskriminacije akustički sličnih fonema – fonemski sluh,
- razvoj globalne psihomotorike,
- razvoj i diferencijacija oralne praksije,
- razvoj praksije šake,
- razvoj grafomotornih sposobnosti,
- razvoj vizuomotorne koordinacije,
- podizanje stepena motivacije za komunikacijom,

- razvoj sposobnosti pragmatske upotrebe jezika (upotreba govora i jezika u skladu sa zahtevima date socijalne situacije i komunikativnog konteksta).

Logoped ima izuzetnu važnu ulogu u tretmanu u rehabaliticaju djece sa smetnjama iz spektra autizma, razvojnom disfazijom, AHDH-om, intelektualnom ometenošću i brojnim drugim smetnjama.

Socio-integrativne aktivnosti

U prethodnoj godini, a u cilju unapređenja vještina od značaja za svakodnevni život i funkcionisanje, ali i jačanja stepena socijalizacije i integracije u život lokalne zajednice i društvena zbivanja, realizovane su brojne aktivnosti:

- ✓ Uz podršku volontera Srednje stručne škole obilježen je Dan Sv. Valentina kroz kulinarsku radionicu „Srce za sve", u kojoj su korisnici imali priliku da učestvuju u pravljenju, a potom i degustaciji kolačića u obliku srca;

- ✓ Osmi mart je protekao u u izradi kreativnih čestitki kojima su korisnici kasnije obradovali omiljene pripradnice ljepšeg pola iz svog okruženja;

- ✓ Marta mjeseca korisnici su prisustvovali Javnom oglednom času pod nazivom „Naša djeca čika Jovi" održanom u Osnovnoj školi „Njegoš", a organizovanog povodom Svjetskog dana poezije;

- ✓ Povodom Svjetskog dana osoba sa Daunovim sindromom, korisnici su učestovali u izradi šarenih čarapa od različitih materijala, koje predstavljaju simbol i znak podrške osobama sa Daunovim sindromom širom svijeta za integraciju u sve sfere zivota;

- ✓ Svejtski dan autizma obilježen je uz podršku volontera Srednje stručne škole, koji su zajedno su korisnicima, a podijeljeni u dva takmičarska tima, pokazali svoje vještine u brojnim sportskim diciplinima: kuglanju, slobodnim bacanjima i pikadu;

- ✓ Povodom Međunarodnog sportskog dana organizovana je posjeta gradskom parku u kojem su korisnici Centra u zdravom i zelenom okruženju učestvovali u osmišljenim sportskim igrama (fudbal i badminton) ;

- ✓ Aprila mjeseca korisnici su posjetili italijanski cirkus Montecarlo koji je gostovao u Podgorici i tom prilikom uživali u bogatom dvočasovnom programu ispunjenom akrobacijama;

- ✓ Obilježavanje uskršnjih praznika proteklo je u ukrašavanju jaja i izradi prigodnih korpica, a u društvu volontera Srednje stručne škole;

- ✓ Ove godine korisnici Centra uzeli su učešće u okviru petog Gimfesta, gdje su zajedno sa srednjoškolcima Gimnazije i Srednje likovne škole „Petar Lubarda" predstavili ukrasne i upotrebne predmete, koji su nastali u okviru svakodnevne realizacije radno-okupacionih radionica u Centru;

- ✓ Devetim nacionalnim igrama Specijalne Olimpijade Crne Gore održanim u Zelenici i ove godine smo se rado odazvali. Na Olimpijadi je učestvovao veliki broj predstavnika resursnih centara, osnovnih škola i dnevnih centara iz Crne Gore. Centar za dnevni boravak se predstavio jednim učesnikom koji se takmičio u tri sportske discipline i ostvario izuzetne rezultate: osvojio zlatnu medelju u stonom tenisu i košarci (slobodna bacanja) i srebrnu medalju u trčanju;
- ✓ U prostorijama JU Centra za dnevni boravak povodom novogodišnjih praznika održan je bogat umjetnički i zabavni program u kojem je učešća uzelo veliki broj djece i mladih koji se se predstavili tačkama plesa, pjevanja, sviranja, recitacije i mnogim drugim, dok je program otvorila crnogorksa rok grupa „Grimm";

- ✓ Kontinuirano je organizovan set radno-okupacionih radionica u prostorijama Centra u kojima su korisnici sa posebnim uživanjem učestvovali, a koje će se nastaviti i u narednoj godni, a u okviru realizacije radno-okupacionog programa;

- ✓ Organizovani su i česti izleti na teritoriji i van teritorije grada, a isti su namijenjeni socijalnoj inkluziji i integraciji djece i mladih sa smetnjama, kao i odraslih lica sa invaliditetom u život lokalne zajednice i njihovo aktivno sudjelovanje u istim (posjeta Ivanovim koritima u organizaciji Sekretarijata za kulturu, sport i mlade Prijestonice; posjeta Kotoru; posjeta Perastu).

Takođe, u izvještajnom periodu, Dnevni centar su posjećivali i predstavnici raznih ustanova i organizacija sa lokalnog i međunarodnog nivoa.

III OSTVARENA PODRŠKA CENTRU ZA DNEVNI BORAVAK

U cilju pružanje kvalitetnog nivoa usluga i unapređenja postojećih u 2016. godini nastavili smo da vodimo računa i o mogućnosti pronalaženja eksternih izvora finansiranja. U minuloj godini značajna sredstva Centru za dnevni boravak dodijelila je Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću, kao i Ambasada Japana u okviru POPOS programa. Apliciranjem na Konkursu za raspodjelu dijela sredstava od igara na sreću krajem 2015. godine podržane su dvije projektne ideje: „Centar po mjeri korisnika" u iznosu od 9.060€ i „Unapređenje materijalnih uslova rada u Dnevnom centru za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Prijestonici Cetinje", u iznosu od 8.000€.

Projekat „Centar po mjeri korisnika je imao za cilj:

- profesionalno osnaživanje zaposlenih (realizacijom seta edukacija i angažovanjem dodatnog stručnog kadra)
- unapređenje uslova za boravak (nabavkom opreme za fizikalnu teraapiju i regulisanjem problema kanalizacionog odvoda spajanjem na gradsku kanalizacionu mrežu), i
- sprovođenje radno-okupacione terapije (organizovanjem prigodnih tehničko-stolarskih i dekupaž radionice sa ciljem izrade jednostavnih ukrasnih i upotrebnih predmeta).

Sa druge strane, projektna ideja „Unapređenje materijalnih uslova rada u Dnevnom centru za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Prijestonici Cetinje", uključivala je nabavku potpuno prilagođenog kombi vozila za potrebe korisnika Centra, čime bi omogućili udoban i kvalitetan prevoz, kao i veće učešće na raznim aktivnostima na teritoriji i van teritorije grada. Kako je kupovina pomenutog vozila iziskivala više sredstava, a traženje sufinansiranja nije dalo uspjeha, obratili smo se Komisiju sa zahtjevom za preusmjeravanje odobrenih sredstava i produžetak roka za realizaciju projekta, a sa ciljem uređenja i adaptacije pomoćnog objekta Centra, gdje bi se realizovao rad i boravak odraslih lica sa invaliditetom. Tome je dodatno doprinijela i činjenica da su Centru u okviru POPOS programa novembra mjeseca ove godine dodijeljena sredstva upravo za kupovinu specijalizovanog vozila u iznosu od 34.408eura, a u okviru kojeg je Centar aplicirao sa pomenutom namjenom juna 2015. godine.

Centru su sredinom minule godine dodjeljena sredstva i za realizaciju projektne ideje „Podsticanje inkluzivne kulture jačanjem sistema podrške i društvene aktivacije djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom", koji uključuje: radno angažovanje stručnih lica, edukaciju zaposlenih u pogledu metoda rada sa djecom koja ispoljavaju smetnje iz spektra autizma, nabavku savremene didaktičke opreme i uvođenje novih oblika radno-okupacionog angažovaanja (kulinarske i kozmetičke radionice). Projekat je podržala Komisija za raspodjelu dijela sredstava od igara na sreću, a rok za realizaciju projekta je jul 2017. godine.

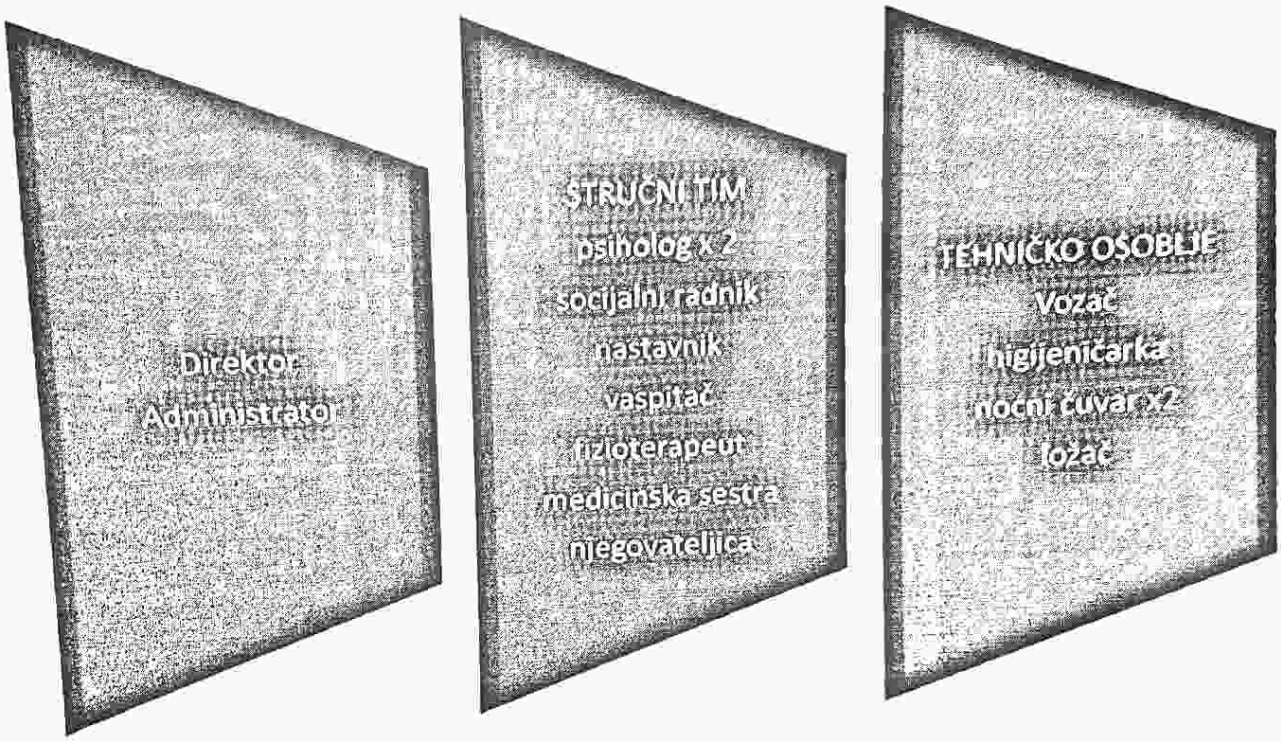
Pored toga, i u ovoj godini, podrška radu Centra nije izostala ni od određenog broja privrednika i pojedinaca, koji su rad Dnevnog centra pospješili vrijednim donacijama:

- „Spa medica" iz Podgorice uručila je Centru vrijednu opremu namijenjenu fizikalnom tretmanu i tretmanu senzorne integrativne disfunkcije u iznosu od 500eura;
- Firma „Glosarij" sa Cetinja donirala je Centru sredstva u iznosu od 300eura namijenjenih troškovima transporta korisnika;
- Ambasada Italije i Ministartvo vanjskih poslova Crne Gore donirali su Centru 1335eura za unapređenje uslova rada, a u humanitarnoj akciji koja je uključivala prijateljsku fudbalsku utakmicu između predstavnika Ambasade Italije i Ministarstva vanjskih poslova povodom 10 godina od obnavljanja nezavisnosti i uspostavljanja diplomatskih odnosa sa Italijom.

Takođe, povodom novogodišnjih i božićnih praznika poklone su korisnicima uručili: JU Centar za dnevni boravak u Prijestonici; Prijestonica Cetinje; JU Centar za socijalni rad u Prijestonici; Savjet Muslimana Crne Gore, gospodin Djurovic, „Martex" Cetinje, „Pegazus" Cetinje, cvjećara „Bonsai" Cetinje, Aleksandar Pejaković, Ana Lompar i „Pet & Flower Shop" Cetinje, a za najmladje korisnike i Crveni krst Prijestonice Cetinje.

IV STRUKTURA ZAPOSLENIH

Plan i program rada u 2016. godini JU Centar za dnevni boravak u Prijestonici je realizovao sa petnaest zaposlenih.

Preko Programa javnih radova i u ovoj godini angažovana su dva lica (asistenti u nastavi) u trajanju od 3 mjeseca, kao dodatna pomoć i podrška u radu sa korisnicima.

Takođe, u okviru programa stručnog osposobljavanja visokoškolaca koji sprovodi Vlada Crne Gore, tokom protekle godine u Centru stručnu praksu je obavilo jedno lice i na taj način, kroz kontinuirane sistematske programske aktivnosti Centra, steklo znanja i ovladalo vještinama i kompetencijama za samostalno obavljanje poslova i radnih zadataka. Centar je i ove godine dao mogućnost prijave kandidata čija struka može da doprinese radu Centra, ali u ovoj godini nije bilo raspoloživih kandadita traženog usmjerenja.

U odnosu na aktuelne potrebe korisnika, u minuloj godini Centar je obezbjeđivao i dodatne vidove stručne podrške, honorarnim angažovanjem stručnjaka određenih profila. Tako je nastavljena saradnja sa fizijatrom i time omogućen kontinuiran fizikalni tretman korisnika koje realizuje fizioterapeut u prostorijama Centra. Svaka posjeta fizijatra ujedno je propraćena evaulacijom ostvarenih rezultata i napredka iz prethodnog perioda.

Pored angažovanja fizijatra, u prethodnoj godini radno je angažovan i logoped. S obzirom da su među korisnicima Centra govorno-jezički poremećaji česti, naročito u mlađim korisničkim grupama, gdje ujedno postoje i najveći izgledi za uspješnost logopedskog tretmana, radno angažovanje logopeda je od izuzetnog značaja. Pomenutu vrstu podrške djeca su do sada dobijala van grada, budući da na teritoriji grada ni u drugim ustanovama koje se bave djecom i mladima (izuzev predškolske ustanove) nije postojala. Roditelji su izdvajali značajno vrijeme i finansijska sredstva za obezbeđivanje logopedskog tretmana, koji usljed zakazivanja u drugom gradu nije bio kontinuiran, čime je rehabilitacioni proces bio u cjelini otežan. Na ovaj način obizbijeđena je kontinuirana, dostupna i kvalitetna podrška korisnicima.

Edukacija stručnog kadra

Shodno zakonskim regulativama, a radi održavanja i unapređivanja profesionalnih kompetencija i kvaliteta rada, Centar poklanja posebnu pažnju kontinuiranoj edukaciji zaposlenih u pogledu savremenih metoda i pristupa u radu sa djecom i mladima sa smetnjama i teškoćama u razvoju. Tako smo u ovoj godini zahvaljujući sredstvima odobrenim projektom, obezbjedili set edukacija za članove stručnog tima i na taj način značajno unaprijedili servis podrške.

Psihološkinja JU Centra za dnevni boravak u Prijestonici pohađala je tokom 2016. godine preostala dva modula edukacije „Senzorne integracije u pedagogiji" i time stekla sertifikat i zvanje - pedagog senzorne integracije. Edukaciju je implementirala Akademija za razvojnu rehabilitaciju u Zagrebu, prema Jean Ayres načelima senzorne integracije, a program edukacije bio je u trajanju od godinu dana i šest mjeseci, pod facilitacijom profesora iz Njemačke.

Značaj ovog metoda je i u tome što je u pitanju novi servis podrške koji korisnici do sada nijesu mogli obezbijediti na nivou lokalne zajednice. Ovo je od posebne važnosti ukoliko se ima u vidu da ako se problem senzorne integracije ne prepozna na vrijeme djeca kasnije mogu imati problema sa: učenjem, ponašanjem, percepcijom, koordinacijom, zaostajanjem u govoru i jeziku i problemima sa pažnjom i samokontrolom.

Pored učešća psihološkinje u edukaciji za tretman senzorne integrativne disfunkcije, cjelokupni stručni tim učestvovao je u setu edukacija u organizaciji Zavoda za školstvo Crne Gore. Realizovane su sljedeće edukacije: Rana intervencija za djecu sa smetnjama u razvoju vida i smetnjama u tjelesnom razvoju; Rana intervencija u vrtićima za djecu sa neurorazvojnim rizikom i djecu sa mentalnim smetnjama; Psihofizičke karakteristike djece sa lakim mentalnim smetnjama, nastava maternjeg jezika i književnosti i nastava matematike za djecu sa lakim mentalnim smetnjama; Igra i procjena igre kod djece sa smetnjama u razvoju.

Učešćem na edukacijama koje se tiču ranih interventnih programa članovi tima su stekli važna znanja u pogledu značaja pružanje podrške na ranom uzrastu djeci sa smetnjama i teškoćama u

razvoju i specifičnostima ranog razvoja kognitivnih, socijalnih, emocinalnih i motoričkih sposobnosti. Edukacijom je bio obuhvaćen i program rane stimulacije za djecu koja pripadaju navedenim kategorijama sa ciljem prevencije sekundarnih teškoća i ostvarivanja punih potencijala u okviru postojećih sposobnosti. Edukacije su pružile važne smjernice o mogućnosti formiranja multidiscplinarnog tima koji bi sprovodio program rane stimulacije, bazična znanja u pogledu metoda stimulacije, te važne smjernice u domenu komunikacije na relaciji zaposleni-roditelj, kada pravovremene informacije i usmjeravanje roditelja o mogućnostima koje postoje za dijete i porodicu u cjelini imaju najveći značaj, kao i pružanje psihološke podrške.

U okviru edukacije „Psihofizičke karakteristike djece sa lakim mentalnim smetnjama, nastava maternjeg jezika i književnosti i nastava matematike za djecu sa lakim mentalnim smetnjama" zaposleni su stekli znanja o psihofizičkim karakteristikama djece sa lakim mentalnim smetnjama, o načinima organizovanja nastavnog procesa, metodama rada i prilagođavanjima vaspitno-obrazovnih ciljeva iz maternjeg jezika i književnosti i matematike, u skladu sa individualnim psihofizičkim sposobnostima djece sa lakim mentalnim smetnjama. Imajući u vidu da među korisnicima JU Centra za dnevni boravak u Prijestonici postoje djeca sa lakim mentalnim smetnjama čije kognitivne i druge sposobnosti omogućavaju ovladavanje pomenutim oblastima uz prilagođen i individualiziran pristup, pružene informacije imaju velik značaj za realizaciju brojnih edukativnih i slobodnih aktivnosti.

Obuka „Igra i procjena igre kod djece sa smetnjama u razvoju" je takođe od izuzetnog značaja. Polazeći od potreba korisnika, kao i najpogodnijeg medijuma za djelovanje, opredjelili smo se pomenutu edukaciju, utemeljenu na stavu savremene psihologije da je igra nezamjenljiv segment u razvoju djeteta. Polazna ideja sastoji se u tome da će kroz igru doći do lakšeg i kvalitetnijeg zbližavanja zaposlenih i korisnika kroz zajedničku i korisnicima zanimljivu aktivnost, što će u krajnjoj liniji olakšati i unaprijediti vaspitno-obrazovni rad usmjeren na sticanje konkretnih znanja i vještina.

Osim edukacija u organizaciji Zavoda za školstvo Crne Gore, članovi stručnog tima su marta mjeseca prisustvovali i edukaciji „Bazalna stimulacije po prof. Frojlihu", bazičnog nivoa, gdje su se upoznali sa tehnikama stimulacije čula (vibraciona tehnika, aromaterapija, muzikoterapija, taktilna stimulacija, refleksna masaža stopala i dlanova). Pomenuti oblik stimulacija danas se najviše primenjuje u porodilištima i centrima za brigu o djeci sa smetnjama u Švajcarkoj, Njemačkoj i Slovačkoj, kao i kod pacijenata objolelih od Alchajmerove bolesti, raznih oblika demencije, paraplegičara, oboljelih od MS i pacijenata u komi.

Pored navedenih obuka, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je maja mjeseca organizovao jednodnevnu radionicu na temu „Izrada inidividualnih planova rada sa korisnicima" za stručne radnike dnevnih centara, kojoj su prisustvovali socijalni radnik, nastavnik i psiholog Centra za dnevni boravak. Cilj radionice je bio unapređenje znanja i kompetencija stručnih radnika u procesu izrade individualnih planova rada sa korisnicima i razmjena iskustava kako bi se na najbolji način riješile eventualne dileme, a u sve cilju obezbjeđivanja adektvatne zaštite i kvaliteta života samih korisnika dnevnih centara.

U istom cilju, zaposleni su prisustovali i radionici izrade protokola postupanja zaposlenih u dnevnim centrima, a u organizaciji predstavnika dnevnih centara na teritoriji Crne Gore.

Pored pohađanja navedenih edukacija i radionica, novembra 2016. godine tri člana stručnog tima (psiholog, fizioterapeut, nastavnik) posjetili su Centar „Dolfke Boštajnčić", Draga u Sloveniji. Tom prilikom, upoznali su se načinom rada pomenute ustanove, razmjenili iskustva i stekli znanja koja mogu naći praktičnu primjenu u radu JU Centra za dnevni boravak u Prijestonici. Studijska posjeta je uključivala:

- ✓ Upoznavanje sa organizacionom strukurom rada Centra „Dolfke Boštjančić" (mogućnost smještaja i dnevnog boravka, formiranje jedinica u okviru kojih su raspoređeni korisnici, način i program realizacije vaspitno-obrazovnog rada, stručni kadar);
- ✓ Upoznavanje sa različitim oblicima tretmanskog djelovanja: terapija konjima, plivanje, brojni oblici radno-okupacionih aktivnosti, uzgajanje bilja u okviru senzornog vrta i plastenika, pčelarstvo;
- ✓ Upoznavanje sa načinom rada zaposlenih u Centru;
- ✓ Obilazak objekta koji nudi mogućnost smještaja osoba sa invaliditetom u vidu zasebne jedinice, kao i objekata koji predstavljaju primjere dobre prakse upošljavanja osoba sa invaliditetom u okviru raznih radioničarskih aktivnosti (tekstilna, glinarska i druge), kao i restorana u kojem su upošljene osobe sa invaliditetom.

U pravcu kvalitetnije informisanosti članova stručnog tima Centra, fizioterapeut ustanove je uzeo učeššće na seminaru „Inkluzija u sportu" održanom decembra 2016. godine.U okviru seminira bilo je riječi o stavovima prema inkluziji, naročito u sportu, kao i mogućnostima formiranja unified timova u košarci, uz objašnjenja elemenata individualne, grupne i timske tehnike i taktike.

V SARADNJA SA PORODICOM KORISNIKA

U toku izvještajnog perioda ostvarena je profesionalna i kvalitetna saradnja sa roditeljima.

Iskrena i otvorena komunikacija članova stručnog tima i predstavnika Centra sa roditeljima/starateljima u najvećem broju slučajeva dala je pozitivne rezultate, tako da ćemo tim načinom pristupa nastaviti i ubuduće.

Centar predstavlja mjesto gdje je roditelj uvjek slobodan da pita sve što ga zanima i dobije odgovore na nedoumice koje ga muče u vezi brige o djetetu. U cilju unapređenja i podsticanja otvorene komunikacije sa roditeljima, Centar je svim zainteresovanim roditeljima pružao mogućnost davanja informacija o stanju djeteta svakog radnog dana. Roditelji su bili redovno i blagovremeno informisani o svim promjenama u ponašanju, napredovanju ili zdravstvenom stanju koje bi članovi stručnog tima uočili kod korisnika.

Ovakav vid komunikacije sa roditeljima ima i dodatni efekat, a to je osnaživanje roditelja i jačanje roditeljskog samopouzdanja, što opet stvara bolje životno okruženje za dijete. Centar će i u narednoj godini raditi na jačanju povjerenja i pronalaženju novih načina za bogaćenje naše saradnje sa porodicom i drustvenom sredinom.

VII SARADNJA SA INSTITUCIJAMA

Proces pružanja usluge u Centru je transparentan, s obzirom da je usluga zasnovana na govornosti pružaoca usluge prema korisnicima i prema lokalnoj zajednici. U tom smjeru tokom 16. godine Centar je putem sredstava javnog informisanja, fb stranice i web portala redovno formisao užu i širu javnost o aktivnostima realizovanim u prostorijama ili van prostorija Centra, spostavljenoj saradnji, donacijama i drugim značajnim aktivnostima.

Takođe, u cilju kvalitetnog servisiranja usluga, praćenja trendova rada, jačeg stepena umrežavanja, razmjene primjera dobre prakse, od samog osnivanja Centar je uspostavio i njeguje saradnju sa postojećim dnevnim centrima u Crnoj Gori, resornim Ministarstvom, lokalnom samoupravom, medjunarodnim organizacijama, civilnim sektorem, relevantnim ustanovama kao i pojedincima koji su od značaja za mogućnost postizanja naprednijeg rada Centra, a u smjeru zadovoljavanja visokog stepena potreba korisnika i ostvarivanja njihovih prava, kroz domen jačanja njihove integracije.

Sve realizovane aktivnosti i u narednom periodu nastojaćemo još više unaprijediti, poštujući prvenstveno, mogućnosti i integritet korisnika JU Centra za dnevni boravak djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom u Prijestonici.

VD DIREKTOR-a

ANA KAVAJA